

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antonii Bynaei de Calceis Hebraeorum Libri Duo

Bynaeus, Anthony

Dordraci, 1682

Caput Decimum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12835

CAPUT DECIMUM.

Miraculum singulare Dan. 3. 21.

quo Deus in ardenti fornace vestes trium virorum servavit illesas. Multi interpretes nullam mentionem faciunt calceorum. Alii calceos agnoscunt, sed sunt in multiplici differentia circa vocem quæ calceos notaret. Omnium error. Nostra sententia. כרבלין est vestis exterior. Ex Iudeis multi exponunt vel togam vel pallium. כרבלין sunt סנדליים. Plurimorum error qui סנדליים femoralia vel tibialia volunt. סנדליים vestis fluxa & talaris qualis stola matronarum. Isidori & Tertulliani loca. Iustini locus explicatur. Ejus vulgata lectio adversus Salmasium defensa. Persæ braccas olim gestarunt. כרבלין calceus. Pro pedis tegumento in

Medrasch Echa. תיאר תיאר.
 Inde Græcum Κρυβασία. תיאר
 ornamentum capitis instar cri-
 stæ galli. Pariter Κρυβασία
 תיאר vestimenta interiora. Opus
 conclusio. Adversus Balduinum
 digressio.

I.

Singularem Dei curam atque
 providentiam, qua Hebræis
 cum in Arabiæ desertis obambu-
 larent per annos quadraginta va-
 riis modis de calceis prospexit, ita
 ut nunquam ipsis defuerint, licet
 minime eorum calceis, quibus in-
 duti fuerant cum ex Ægypto dis-
 cederent, virtutem incorruptam
 indiderit, aut crescendi facultatem
 ut cum puerorum & adolescentum
 pedibus crescerent sicuti cum
 cochleis conchæ, superiori capite
 exposuimus, & futilem explosi-
 mus errorem. Nunc verum mira-
 culum illustrandum est, quod Sa-
 dracho Mesacho & Abedne-
 goni contigit, qui, cum captivi
 Babylonem abducti essent, & imagi-
 nem auream, quam Nebucadnezar
 coli

coli præceperat, adorare nollent, in fornacem ardentem cum vestimentis suis coniecti sunt, quos tamen Deus non solum servavit illæsos, verum etiam ipsas vestes à vi ignis tutas præstitit. Ita refert historia, quæ, ex Babyloniorum archivis Chaldaicè relata, inter Danielis vaticinia legitur. Dan. 3. 21.

באדון גבריה אילך נפרו נטרבליהון
 פטישהון וכרבלתהון ולבשהון ורמיו לגוה
 אחרן נורה וקודשה
Tunc viri hi ligati sunt cum sarabaris suis, calceis suis, ziaris suis, & vestibus suis, & coniecti sunt in medium fornacis ignis ardentis.

II. Nonnulli interpretes hæc quatuor vocabula, de quorum distincta notione vix quicquam certinoverunt, ita reddunt, ut nulla fiat calceorum mentio. Inter hos sunt Belgæ nostri, qui verterunt: *Doe wierden die mannen gebonden in hare mantels, hare broeken, ende hare hoeden, ende hare andre klederen:* hoc est, *tunc viri hi ligati sunt cum palliis suis, & braccis suis, & pileis suis, & aliis vestibus suis, & vir eximius Johannes Coccejus in ea versione quam in Observationibus*

bus suis ad Danielelem dedit: Tunc viri hi ligati sunt cum chlamydibus suis, femoralibus suis, pileis suis & vestibus suis. Etiam vir illustris

Grot. in
h. l.

Bux. in
Lex. Hebr.

Hugo Grotius nullam harum vocum de calceis explicavit. Quomodo & magnus Buxtorfius nulli horum vocabulorum significationem dedit calceorum: סרבלין enim dicit esse chlamydes, פליש pallia, פליש subligaculum, femorale, סרבלין paludamentum, tegumentum, לביש indumentum, vestimentum. Ubi illud

omnino non possum capere, quomodo vir magnus, qui סרבלין chlamydes, pallia dixit, סרבלין velit esse paludamentum. Id enim si verum foret hi viri vestiti fuissent chlamydibus, femoralibus & paludamentis. Alii vero de calceis etiam cogitarunt. Sed hi sunt in varia atque multiplici differentia quodnam vocabulum calceos notet. סרבלין quibusdam significant מעליהם calceos, ut observat Saadias. Tradit Hieronymus Symmachum ver-

Hieron.
Comment.
in Dan.

tisse ἀναξυγίδες: qua voce quidem Thesaurus linguæ Græcæ multis auctoribus probat braccas & femoralia significari, quomodo & apud Suidam

Suidam & Hesychium synonyma sunt ἀναξυρίδες, φιμινάλια, βράκια, sed quam alii pedum tegumenta volunt. Hesychius: ἀναξυρίδες τὰ βαδέα καὶ βασιλικά ὑποδήματα. Pollux: τὰ ἢ πέλυντρα εἶδ' ὑποδήματα, ὡς περὶ τὰ πόδια, ἃ ταῦτα ἦν ταῖς ἀναξυρίσιν, ὡς σκελέας ἔνιοι ὀνομάζουσι.

Pollux
lib. 7.
cap. 22.

At Lutherus ἰσθῆν *schuhen*, *calceos* vertit, quem secutus est in sua Expositione vocum Chaldaicarum vir summus Johannes Coccejus, licet *femoralia* reddiderit in ea versione quam in Observationibus ad Danielem dedit. Theodotion vero, cuius est Danielis Græca interpretatio, דַּעֲיִן מִיָּדָיִם, & Vulgatus *calceamenta*. Quæ quidem diversitas dubium omnino reddit & incertum, quodnam ex his vocabulis *calceos* significet.

III. Ego & illos errare arbitror qui nulli horum vocabulorum significationem *calcei* tribuerunt, & plerisque eorum, qui, ut in re incerta conjectantes, vel hoc vel illud ea notione sumpserunt, & has voces non alia ratione distinguendas quam ut דַּעֲיִן מִיָּדָיִם sint

Sarabara, פטיש calcius, תיארתי
 ra, לבוש vestis interior. Sic reddi-
 diffet Theodotion, οὐν τοῖς σαραβάρ-
 ογῖς αὐτῶν, καὶ πάρογῖς, καὶ ἄεθνημῖς,
 καὶ ἐνδύμασιν αὐτῶν, si vera est viri
 longe eruditissimi Johannis Drusii
 conjectura, qui legi mavult ordine
 inverso ἑ ἄεθνημῖς, καὶ πάρογῖς, ut
 פטיש sint ἄεθνημῖδες, & תיארתי
 Non multum abit ὁ πᾶν Johan-
 nes Coccejus, magnum Lutherum
 secutus. Igitur non dubito, inquit,
 quin תיארתי notet togas, aut pallia:
 תיארתי tiaras: פטיש ἄεθνημῖδες, &
 לבוש interiores vestes, quibus corpus
 texerant. Habebimus vestem corpo-
 ris exteriorem & interiorem, teg-
 men capitis & pedum. Luth. In
 ihren mantelen, schuben, buten und
 anderen kleideren. Sed quia à ne-
 mine aliquid certi de his vocabu-
 lis est traditum, operæ pretium
 est hoc accuratius adstruere.

IV. תיארתי notare vestem exte-
 riorem, quæ statim in oculos in-
 currit, ex eo certissimum videtur,
 quod cum Sadrach Mesach &
 Abednego ex fornace ardenti
 educuntur, pili capitis eorum non
 adusti dicantur ותיארתי לא שם Sa-
 rabala

Drus. in
 Dan. 3. 22.

Cocc. in
 Expos.
 Dict.
 Chald.

Dan. 3. 27.

rabala ipsorum non mutata. Sarabala nihil aliud fuisse quam vestimentum exterius, quod statim conspicitur, vel ex eo manifestum est, quia omnium loco nominatur, ut constet nihil in eorum vestibus mutatum. Quid enim aliud proclivius est intelligere quam vestimentum aliquod externum, cuius splendor cum non fuerit mutatus omnia incorrupta & illæsa cognoscantur? Sane aptissimum est dicere Sarabala non esse mutata, hoc est, vestimentum exterius, ut significetur nihil in vestibus igne consumptum, quia hoc, cum non arserit, miraculum reddidit evidentius. Animadvertisse hoc illi videntur, qui סרבלין vel *togam* vel *pallium* volunt. Ita Iachiades, qui Daniele Paraphrasi Iachiad. ad Dan. 3. 21. illustravit, vestem intelligit exteriorem quod corpus operit, quale pallium, vel simile quid. בסרבליהון זהם הלבשים אשר יכפו כל הגוף בצאת האיש מביתו ללכת בשוקים ורחובות *Cum sarabalis suis, h. e. cum vestimentis quæ totum obtegunt corpus, ubi quis è domo sua prodit in publicum, sive forum ac plateas,*

R 5

plateas,

plateas, & barbæ Mantilo, aut
quid simile ei. Nathan Justus in
Lexico juris Hebraici laudat docto-
res Babylonios, qui affirmant
fuisse vestem quandam superiorem,
quam *Talith* nuncupant, id est
togam aut *pallium*. Aben Ezra quo-
que vestem superiorem scribit ab
obtegendo dictam, quæ nulla alia
est quam toga vel pallium. Hanc
sententiam sequuntur recentiores
Iudæi, apud quos *Sarabara*, ut
Elias ait, in vulgari usu est pro
pallio. Nos vocamus, inquit, למלבוש
העליון vestem superiorem סרבל *Sarbel*,
quæ in lingua Germanica & Italica
vocatur מנטיל *mantil*. Qua signifi-
catione & apud Thalmudicos le-
gitur. Quin vestem superiorem
esse, quæ totum corpus tegebat,
confirmat vocis hujus origo. סרבל
est à סרבל quod Chaldæis non modo
verum etiam Arabibus est *tegere*,
operire, unde optime סרבלין vesti-
mentum exterius dicitur, quod
corpus hominis obtegit, quomodo
toga à *tegendo* Romanis est appel-
lata. Quare ego omnino non du-
bito quin סרבלין non quidem sint
aut *togæ*, aut *pallia*, qualis nempe
toga

Elias in
Thilbi.

Talm. in
Sanhedrin
& Scheb-
huoth.

toga fuit Romanis, aut pallium Græcis, aut qualibus nos hodie utimur, sed *σαράβαρα*, uti hanc vocem reddidit Theodotion, hoc est, vestis fluxa & talaris, quales stolæ matronarum, quomodo & Aquila habuit *σαράβαλα*, uti Hieronymus est auctor, qui ita legi etiam postulat. Quod tamen non est necesse. *Σαράβαρα* enim æque ut *σαράβαλα* rectum est, cum has literas R. & L. facillime permutari sit notissimum, uti jam dudum plurimis exemplis eruditi homines ostenderunt. Equidem scio aliter *σαράβαρα* à Suida atque Hesychio explicari. Suidas enim *σαράβαρα* ἰσθὴν περσικὴν vestem Persicam facit, quam ἔνιοι λέγουσι βράκια quam nonnulli braccas vocant, & Hesychius Sarabara vult esse *πρὸς τὰς κνημίδας* (vel ut alii cum Stephano legunt *κνήμας*) ἐνδύματα, hoc est *crurum indumenta*, quomodo & alibi habet: *Σκέλια τὰ τῶν σκελῶν σκεπτάματα, πιεθοὶ σαράβαρα*. Etiam non latet mihi exponere Scholia Græca: *πῆες σαράβαρα εἰρήκασι τὰ μὲν παρὰ τῶν ποσσῶν λεγόμενα Μάκια, παρὰ ὅ τοις Ἑλλησιν ἀναξυρίδες πρὸς σαργρενόματα*.

Drus. in
Fragm.
Vet. ad
Dan.

ἰδρα, & pro Μάκρια forsan legendum
Βερέκρια jam dudum monuisse virum
præstantissimum Johannem Dru-
sium. Sed hos omnes errare tam cer-
tum est mihi, quam ipsum Hiero-
nymum, omnium patrum doctissi-
mum, qui notavit: *Lingua Chal-
dæorum saraballa crura hominum vo-
cari & tibias, & ὀμορῶμας etiam
braccas, quibus crura teguntur &
tibiæ, quasi crurales & tibiales ap-
pellatas.* Quod sane unde hau-
ferit omnino nescio. Etenim sa-
raballa lingua Chaldæorum crura
hominum vocari non credo Hie-
ronymum ullo testimonio posse
confirmare. Sed omnes decepit
vox peregrina quam non intellexe-
runt, unde & aliis imposuerunt
viris nostro seculo doctissimis,
qui σαράβαρα vel *braccas* esse con-
jecerunt, vel tiliarum indumenta,
uti videre est apud Iulium Nigro-
num, qui hic vehementer est am-
biguus, itemque Johannem Brau-
nium, imo ipsum Samuelem Bo-
chartum, qui סרבל *Sarbel* σαράβαρα
saraballum exponimus, inquit, cum
Aquila Theodotione & Hieronymo
Dan. 3. 21. Proprie femoralia signi-
ficat.

Nigr. de
caliga.
pag. 12.
Braun. de
Vest. Sac.
Hebr.
pag. 454.
Bochart.
Phalegh.
l. 1. c. 6.

ficat, ut Arabice *سارابيلو* *saravilo*,
 & græcè *σαράβαρα*: cum tamen
σαράβαλα, vel permutatis literis R.
 & L. *σαρβαρα*, vox sit à *רברל* de-
 ducta, quæ à *רבל*, quod *tegere*
 significat, vestimentum notat exte-
 rius, quod corpus tegebat, qualis
 stola matronarum. Braccas sane
 hic intelligere esset invenustum.
 Omnium enim instar nominare
 braccas, ut testimonium sint vestes
 à vi ignis mansisse illæfas, quis non
 videt esse ineptum? Quare *Σαράβα-
 ρα* puto esse vestem fluxam & ta-
 larem qualis est stola matronarum.
 Ita docet Isidorus. *Quibusdam au-*
tem nationibus, inquit, sua cuique
propria vestis est, ut Parthis saraba-
ra. Et statim post: Sarabara sunt
fluxa & sinuosa vestimenta de qui-
bus legitur in Daniele: Et sarabara
eorum non sunt immutata. & Pu-
blius, Ut quid ergo in ventre tuo Par-
thi sarabara suspenderunt. Clarius
autem adhuc Tertullianus. Vice-
rat, de Alexandro M. Loquitur,
Medicam gentem, & victus est Me-
dica veste. Triumphalem cataphra-
tam amolitus, in captiva sarabara
decessit, hoc est assumpsit captivæ

Isid. Orig.
 lib. 19.
 cap. 13.

Tertul. de
 Pal. cap. 4.

ac victæ gentis vestem pro suo habitu triumphali, *Sarabara* hic minime *braccas* notare, oppositio triumphalis *cataphractæ* ostendit, quæ lorricam ex ferro notat. Tum & ea quæ sequuntur. *Pectus squammarum signaculis disculptum, textu pulchro tegendo nudavit, & anhelum adhuc ab opere belli, ut mollius, ventilante serico extinxit.* Quæ docere possunt *sarabara* non nisi de stola Medica accepisse Tertullianum. Stolam autem Medicam fuisse vestem fluxam & talarem, quales stolæ matronarum, Xenophon ostendit, qui eam à Medis ad Persas transtulisse *Cyrum* refert. Itaque elegit *σαλήν Μεδικήν* & ipse fere, & ut familiares ea uterentur persuasit. Hæc enim visa ei occultare si quis defectum aliquem haberet in corpore (quod fluxa nimirum & talaris) præterea illa indutos pulcherrimos & maximos conspici. Quomodo & ad Medos cum imperio transferat ab Assyriis, qui hunc morem vestis tenuerunt à Semiramide edocti, uti Justinus refert. Igitur brachia ac crura velamentis, caput tiara tegit: & ne novo habitu aliquid

Xenoph.
lib. 8.
de Cyro.

Iustin.
l. 1. c. 2.

aliquid occultare videretur, eodem or-
 natu & populum vestiri jubet: quem
 morem vestis exinde gens universa te-
 net. Scilicet Semiramis, quæ se
 pro uxore Nini, filium, pro fe-
 mina, puerum simulabat, ut sexum
 facilius mentiretur, nec fraus de-
 prehendi posset, tunicam longam
 & manuleatam induit, quæ non
 tantum pectus & humeros, sed
 etiam brachia & crura velaret,
 qualem vestem Assyrii, & postea
 Medi, ac deinde Persæ gestarunt,
 & *τολήν βαρβαρικὴν, τολήν Μεδικὴν,*
 & *τολήν Περσικὴν* vocant prisci scrip-
 tores, & nunc etiam gestant isti po-
 puli, uti illi norunt, qui mercatores
 Persas, & ex Oriente alios, Am-
 stelodami viderunt. Sollicitavit
 quidem hunc Justinii locum maxi-
 mus Salmasius, & pro *velamentis* Salm. ad
 ex fide MSS. codicum reposuit *Ælii*
calceamentis, & explicavit fascias Lampr.
 crurales & feminales. Sed *ὁ πᾶν* Alex. Sev.
 hic mihi lapsus videtur. Est enim cap. 40.
 retinenda vulgata lectio, neque de
 fasciis cruralibus exponendus lo-
 cus. *Velamenta* Justinus alibi pro Iust. lib. 2.
 veste dixit. *Priusquam*, inquit, ad cap. 1.
versus calorem vel frigus velamenta
corpo-

corporis invenirentur, hoc est vestes, Eodem sensu de Semiramide dixit, *brachia & crura velamentis tegit*, h. e. veste quæ brachia & crura velaret. Quæ vero alia hæc fuit quam tunica longa & talaris, qua non solum pectus & humeri, sed brachia quoque ad manus usque & crura velarentur, quam proinde *σὺλὴν Σεμιράμιδος* Diodorus Siculus dixit? Hunc verum esse huius loci sensum ipsius Justinii verba sequentia ostendunt: *quem morem vestis exinde gens universa tenet. Utique eum morem vestis tenuit gens universa ut brachia ac crura velamentis tegetet*, h. e. tunicis uteretur laxis & talaribus & manuleatis, quas *σόλας* veteres vocarunt, & olim Assyrii gestarunt, & postea Medi ac deinde Persæ. Neque video cur ut sexum mentiretur fasciis cruralibus & feminalibus crura velasset Semiramis, & non potius stola sive tunica longa & talari & manuleata, quæ totum corpus tegebat, & celabat etiam eam pectoris partem, quæ fraudem facile detexisset. Sane non intelligendas esse fascias cruales & feminales, uti exponit ὁ μέγιστος Sal-

Diod. Sic.
Biblioth.
lib. I.

Salmasius, vel id ostendit quod de brachiis Justinus refert: Idenim non nisi de tunica manuleata quæ brachia ad manum usque velaret intelligendum est. Ut profecto mirer, maximum Salmasium de fasciis cruralibus hic cogitasse, cum de brachiis æque ac de cruris Justinus dicat ea Semiramidem velamentis texisse. Talem tunicam sive *σολὴν Μεδικὴν* vel *Περγουικὴν*, vel *βαρβαρικὴν* ego *sarabara* fuisse puto, uti optime interpretatus est Isidorus, & accepit Tertullianus. Scilicet Sadrach & Mesach & Abednego uti captivorum reliquorum numero exempti erant ut Regi Nebucadneziari ministrarent, & præfecti negotiis provinciæ Babel, ita & in *sarabara* decesserant, hoc est assumpserant victoris populi vestem: quæ eleganter Tertullianus *captiva sarabara* vocavit, cum dicit Dei curam & providentiam non sivilisse, *ipsorum postremo adolescentium captiva sarabara comburi*. Quod alibi dixit: *Qui Babylonii ignes trium fratrum nec tiaras, nec sarabaras, quanquam Judæis alienas, læserunt.*

Dan. 1.

Dan. 2. 49.

Tertul. in libro de Trinit.

& de Resur. Carn. cap. 58.

V. *χίτων* esse *braccas* olim mihi placebat. Etenim licet in vestitu veterum Hebræorum, Græcorum, & Romanorum illud fuerit à nostris moribus alienum, quod braccarum usum ignoraverint, quomodo nos vocamus illud vestimenti genus quod femora tegit, uti prolixè docuerunt Isaacus Casaubonus, Iulius Nigronus, Gaspar Sanctius & nonnulli alii, novèram tamen Gallos, qui provinciam Narbonensem incolebant, non tantum braccas olim gestasse, atque inde *braccatos* dictos, verum etiam Persas, de quorum braccis Ovidius.

Casaub. ad
Suet. Aug.
cap. 82.
Nigr. de
Caliga
pag. 9. &c.
Sanct. in
Cant. 5.

Ovid. 1.4.
Trist.

*Hos quoque qui geniti Graja creduntur
ab urbe*

*Pro patrio cultu Persica bracca
tegit.*

Quomodo & Thraces braccas gestarunt. De Orpheo Philostratus:
χαίρουσι γὰρ δὴ τῷ Ὀρφεί, πάραυτον ἴσως καὶ ἀναξίειδα τιμῶντες, ἔ γὰρ μωσικὴν γὰρ ἔδδ' αἰδῆς αἴς ἔτελλου. Plurimum namque Orpheo gaudebant incolæ, tiaram forsàn & braccas admirati, non sane Musicam aut carmina, quibus demul-

Philost.
lib. 1. de
vita. Apol.
lon. c. 18.

cibae

cebat homines. Unde & Orpheus in marmoreis antiquorum monumentis cum tiara & braccis cernitur, uti videre est apud Antonium Bos-

Bos. in
Roma sub-
terranea.

sium. Parthorum quoque regis statua braccata conspicitur, quam olim à Cavallerio editam exhibet vir eximius Octavius Ferrarius.

Ferrat. de
Re Vest.
p. 2. lib. 1.
cap. 8.

Ea vero opinio mihi nunc non probatur. Præterquam enim quod nullo argumento confirmari possit esse *braccas* sive *femoralia*, puto *braccas*, & si quid aliud vestimenti genus sub *farabaris* gestarunt, includi voce *שכב*, quam vestes interiores, quas sub *farabaris* induere solebant, significare, mox ostendemus. Ut non *braccæ* hic indicentur, sed pedum tegumentum, quod *tiaris*, capitis ornamento opponitur, uti etiam hanc vocem intellexit Theodotion, ex cuius interpretatione Daniele legi Hieronymus docet. Reddidit enim

Hieron.
Proem.
in Dan.

שכב *שכב* *שכב*, uti pro *τιάραις* *שכב* *שכב* *שכב* in verso ordine legi mavult *שכב* *שכב* *שכב* *שכב* vir magnus Johannes Drulius. *שכב* *שכב* *שכב* autem sunt ocreæ, pedum & crurum tegumenta, quomodo Persarum

rum

404 De CALCEIS HEBRÆOR.

rum calcei olim forte fuerunt, quales Turcarum hodie sunt, medio crure tenus, ita ut non solum imos pedes, sed etiam mediam tibiarum partem circum circa velarent, quales etiam fere fuerunt quibus ante non multos annos in foederata Belgica nostra ditiores usi sunt ex corio Hispanico. פֶּשֶׁשׁ vero esse pedum tegumentum etiam argumento est, quod Iohannes Buxtorfius, cuius merita erga Hebræam linguam & sacram literaturam nulla tacebit ætas, in magno illo opere triginta annorum vocem פֶּשֶׁשׁ habet, quam *soccum*, *pedilium*, exponit, & exemplum adducit quod sic Baal Aruch ex Medrasch Echa citat: חֲמִידָה בְּחֶלְמָי דְּלִירָה בְּרַגְלֵי פֶּשֶׁשׁ *vidi in somnio, quod non esset in pedibus meis soccus*, ubi tamen in suo exemplari legi פֶּשֶׁשׁ addit, quod Glossator monet esse ex significatione פֶּשֶׁשׁ־הָרֶגֶל in hoc Danielis loco. Recte sane פֶּשֶׁשׁ legitur & ex significatione פֶּשֶׁשׁ־הָרֶגֶל esse monet Glossator. *Soccum* quidem & *pedilium* exponit Buxtorfius, potest tamen ut fit calceus. Quod si verum non est, illud tamen est certissimum non
brac-

Buxt. Lex.
Talm. R.
פֶּשֶׁשׁ

Medrasch
Echa
cap. i. §. i.

R. LIBER SECUNDUS. 405

braccas esse, uti פטשין volunt, sed pedum tegumentum:

VI. *tiaram* כתר *tiaram* esse non multum laborandum est ut demonstremus. Ita enim exponit maxima pars Rabbiorum. Iachiades: *Ha sunt vestes, quæ obtegunt caput, ut galea & similes.* R. Saadiah: *Cassides, quæ in capite instar galearum.* Elias: *vestis capitis.* Consentit David Kimchi, Baal Aruch, & complures etiam vernaculi interpretes. Jam olim Hieronymus: *Genus pilioli, quo Persarum, Chaldaeorumque gens utitur.* Quorum verissimam esse sententiam non tantum ex eo confirmari potest, quia verisimile est in harum vestium descriptione tiaras nominari, quas semper gestarunt Chaldæi, Persæ, Parthi, quemadmodum innumera veterum scriptorum loca ostendunt, quæque ad hunc usque diem satis in usu sunt per totum fere Orientem, uti vel omnibus in hoc nostro Belgio constat, qui Amstelodami mercatores Armenos, Persas, Turcas suis tiaris ornatos

Iachiad. in Paraphr. ad Dan.

Elias in Thib.

ornatos viderunt,] verum etiam quod ab hac voce קלעו apud Græcos deducta sit Κυρβασία, que idem capitis ornamentum significat. Hesychius: Περσῶν μὲν ἴδια κῆνδύς κ' ἀνάξυρις κ' πάρα, ἢν κ' κυρβασίαν, ἔ κίδαριν, ἔ πῖλον καλῶσι.

Persarum propria kandys, & anaxyris, & tiara, quam kyrbasiam, & cidarim & pileum vocant. Pollux:

Pollux.
l. 7. c. 13.

καὶ κυρβασία, ἢν κίδαριν ἔ πῖλον καλῶσι & kyrbasia, quam cidarim & pileum vocant. Idem Hesychius.

Hesych. in
πάρα.

Τιάρη ἡ λεγόμενη κυρβασία. Ταύτη ἔσσι πέρσαι βασιλεῖς μόνοι ἐχρῶντο ὀρθῆ, οἱ ἔσσι στρατηγῶν ἐπικεκλιμένη, Tiara que vocatur kyrbasia: qua Persarum Reges soli recta utuntur, milites autem inclinata. Eadem fere Suidas habet. Κύρβασις, ἔνιοι μὲν πάραν, ἢ οἱ βασιλεῖς τῶν περσῶν ὀρθῆ ἐχρῶντο, οἱ ἔσσι στρατηγῶν ἐπικεκλιμένη Kurbasis, quidam tiaram vocant, qua Persarum Reges recta utuntur, milites autem inclinata. Ubi omnino observandum, quod in magno opere nota-

Buxt. Lex.
Talm.
pag. 1084.

vit Buxtorfius vocem קלעו (quam miror iterum tegumentum, paludamentum virum maximum exponere &

& nullam mentionem facere istius sententiæ quam tot Rabbinii habent quos nos adduximus, quæ vult esse capitis vestem instar galeæ) Aruch scribere fuisse vestimentum rubrum אלהותה אלהותה אלהותה instar cristæ galli. Utique hoc ipsum est quod de κυρβασιά veteres prodiderunt, licet id tantum dicant de ea quæ recta est & Regi Persarum propria. Hesychius: Κυρβασία, ὄρη πάρα. ταύτη ἔστι τῶν βασιλέων ἐχθῶντο, καὶ κυρβασίαν ἀλέκτορος. Inprimis elegans est Aristophanis locus, qui Gallum Persis imperasse ex eo probat, quod etiamnum illius crista recta sit ut recta tiara.

Aristoph.
in Avibus,

Αὐτίκα δ' ὑμῖν πρῶτ' ἐπιδείξω τὴν Ἀλεξάνδρου ὡς ἐτυράννης,

Ἐρχε τε τῶν πρῶτον Δαρείου καὶ Μεγαβύου.

Ὡς τε καλεῖται τῶν ὀρνίθων, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐστὶν ἐκείνης

Διὰ τούτου ἄρ' ἔχων καὶ νῦν, ὡς τῶν βασιλέων ἡ μέγας ἀγαβάκης,

Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὴν κυρβασίαν, τῶν ὀρνίθων μόνου, ὅρθην.

Satim autem vobis primum ostendam Gallum

Gallum quod regnabat, imperabatque Persis prius quam Darius & Megabyzus. Quare vocatur Persicus avis, à dominatione adhuc illa, propter hæc habens & nunc, sicut rex magnus incedit, in capite Kyrbasiam, avium solus, rectam. Festivissime jocatur gallum Persarum Regem fuisse, quia etiamnum solus avium cristam erectam, uti Persarum Rex $\kappa\rho\rho\beta\alpha\sigma\iota\lambda\acute{\epsilon}\nu\ \acute{\omicron}\rho\theta\eta\nu$, habet. Quæ ostendunt $\kappa\rho\rho\beta\alpha\sigma\iota\lambda\acute{\epsilon}\nu$ idem esse quod כִּרְבֵּלָא tiaram nempe, qualem gestarunt Persæ, Chaldæi, & alii Orientis populi.

Iachiad.
Paraphr.
in Dan.

VII. לבושין esse vestes interiores, quas sub sarabaris habebant, voluit Jachiades. $\text{הם המלבושים החללי על הכנדים הראשונים מוחת הסרבליים}$
Hæc sunt vestimenta, quæ induebantur præter vestes priores infra sarabara. Cujus sententia mihi verissima videtur. לבש quidem est induere, & לבוש vestis, attamen hic sumitur pro iis vestibus, quas sub stolis habuerunt, quales braccæ, & si quid aliud in usu fuit vestimenti genus. Hac ratione apparet, quomodo vestiti fuerint Sadrach Mesach & Abednego, stola nempe Medica,

dica, calceamentis, tiara, braccis
 aut vestibus aliis, quas sub fara-
 baris habuerunt. Ita vero singu-
 laris Dei cura, atque providentia
 illuxit, ut non tantum ipsorum
 corpora à vi ignis illæsa servave-
 rit, verum etiam ipsas vestes. Nam,

Dan. 3,27.

VIII. Ita defunctu sum omni
 labore, qui circa calceos Hebræo-
 rum impendendus fuit. Nemo
 enim expectet ut de calceo mysti-
 co prolixè disputem, quod quidem
 fecit Benedictus Balduinus. Ter-
 tiam ille partem sui libelli de Cal-
 ceo antiquo implevit, ut, Patrum
 plurimorum ductum secutus, mul-
 ta ex calceis mysteria venaretur,
 atque ex iis tum Christi incarna-
 tionem, tum prædicationem Euan-
 gelii, tum nescio quæ alia osten-
 deret. Fuit hoc antiquorum Ec-
 clesiæ doctorum magnum stu-
 dium, ut à sensu, quem vocant
 literalis atque historico, ad mysti-
 cum ascenderent. Quæ interpre-
 tandi ratio ab Origine potissimum
 S cæpta,

410 De CALCEIS HEBRÆOR.

Hiero. in
Epist. ad
Pammaci.

cæpta, qui ingenio, quo fuit acri,
nihil magis scrutabatur quam fen-
sum, quem vocabat spiritualem,
cum sensus, qui dicitur literalis,
minus humilis ipsi & simplex vi-
deretur, ita ad reliquos omnes
pervasit, ut vix aliquis in veteri
Ecclesia ab hoc studio fuerit im-
munis. Ipse Hieronymus, licet
iuste de Origine sit conquestus,
*quod ita allegorizet, ut historiae aufe-
rat veritatem,* quiddam excessus hic
pati videtur, itemque Augustinus:
ne de Ambrosio, Hilario, Gre-
gorio ac pluribus aliis dicam. Ho-
rum exemplo, & ex horum scrip-
tis, Benedictus Balduinus de Cal-
ceo Mystico prolixè disseruit. Mi-
hi vero id pessimo fieri instituto
videtur. Quid enim aliud agunt
hi homines, quam ut sibi fingant
mysteria & allegorias, quas pro-
lubitu, etiam invito Spiritu S.
magno labore probare conantur?
Non diffiteor hæc specie ingenii &
novitatis blandiri, quæ maxime
homines inflammare solet, ad ali-
quid quod supra vulgi captum sit,
nihilque plebejum præ se ferat,
moliendum. Etiam scio quo quis
auda-

audacius & ineptius aliquid sit commentus, modo non sit dictum populariter, tanto facilius arripi ab iis hominibus, qui sibi in his argutiis & ventosis acuminibus placent, uti semper sunt istorum portentorum admiratores, qui cum iudicio non valeant, nec dii iudicare possint quid distent æra lupinis, facile in hæc vitia incidunt, in quibus sibi delicias faciunt. Mihi tamen nulli majori cachinno digni videntur quam istiusmodi homines, qui sic sibi placent in exponendis mysteriis, & allegoriis, etenim licet quam maxime sibi videantur sapere, culpam tamen & notam lascivientis ingenii effugere non possunt, & incurrunt censuram hominum non putidorum, qui hæc non damnant modo, sed etiam irrident. Ego quidem nunquam committam ut carbones ejusmodi pro thesauris aut ipse arripiam aut lectoribus venditem. Ea juvant quæ sunt vera, solida, & nullis ineptiis obnoxia, præ illis miris & inauditis, quæ vani homines consecretantur. Quare missis tricis istiusmodi hic gradum sisto, &

412 De CALCEIS HEBR. &c.

Deo Ter Optimo Maximo sup-
plex gratias ago, quod vitam &
valetudinem concesserit, ut hæc
perficere potuerim quæ eum infi-
nem à me elaborata sunt, ut non
nulla sacrarum literarum loca tene-
bricosa aliqua luce perfunderem.

Δόξα τῷ Θεῷ.

IN-